

TREZNA GLAVA

Težko je ohraniti trezno glavo, če ti nekdo kar naprej trobi isto. Modrovanje o turizmu, ki nas bi lahko rešil vseh težav, je že ena takih znanih pesmi. Je pa tako ponavljanje tako vztrajno in mučno, da me spominja na eno izmed metod mučenja ljudi: trdno te privežejo na stol, na obrito glavo pa ti spuščajo vodo. Kapljico za kapljico.. dokler ne znoriš. Potem si sposoben storiti kar koli. Če tako hočejo, se greš tudi turizem!

Mi seveda nismo izjeme. Preverjene metode mučenja so nas spravile tako daleč, da s topim navdušenjem prikivamo idejam, ki nameravajo iz Šaleške doline napraviti turistično meko. Razgledani pravijo: »Hotelček tu, hotelček tam, nekaj malega skakalnic, minigolf, kamp, tenis... pa bo! Dinarjev, dolarjev, mark, lir, drahem, guldnov in rubljev. Zadeva je vendar tako preprosta.«

Turisti pa danes zahtevajo lepo naravo, neizumetničeno ljudsko kulturo, prijazno gostinsko in trgovsko osebje, občutek varnosti, dobre prometne povezave, spontano druženje, bogato oskrbo... Ni pravega turizma brez uspešnega spoja naštetih zadev. Poglejmo naš Jadran! Skoraj ni lepšega morja na svetu, turizem pa... da se ga bog usmili. Avstrijska Koroška iztrži od njega več kot cela Jugoslavija. Pa je na Jadranu hotelov in podobnih objektov, kot bi jih s puško nastreljal.

Nekaj se kratkoročno sicer da narediti z nizkimi cenami, dolgoročno pa je podcenjevanje lastnega dela, naravnih lepot (ki jim turisti jemljejo prvobitnost, tega nikar ne pozabimo) in... ponosa zgrešena naložba. Lahko nam z naštetimi objekti uspe privabiti kakšnega tujca, celo skupine (športnike na primer), toda ti bodo prišli predvsem zaradi smešno nizkih cen. Ali se spominjate, kako pod-

cenjujoče ste se smehljali »ubogim« Čehom, ko ste pred desetletjem vandrali tja na izlete? Zdelo se vam je, da ste izvoljeno ljudstvo, ko ste lahko po oštarijah za majhne denarje zganjali vsakršne bakanaliije, jedli in pili na veliko, kupovali tamkajšnje ljudstvo z najlon srajcami, čokoladami, čikgumiji in vegeto. Toliko da jih niste zaničevali zaradi njihovega nizkega standarda, otročjih cen, slabe oskrbe.

Turizem je danes po svetu gospodarska panoga, enakovredna drugim. Z njim se ukvarjajo znanstveniki, najboljši gospodarstveniki, ministri, visokošolske ustanove. Če bi hoteli turistično povsem obrobno območje, kot je Šaleška dolina, narediti za močan center, bi najprej morali imeti trden koncept. Toda v njem se ne bi smeli znajti le zidovi in objekti, ampak vse, kar zraven sodi. V nasprotnem primeru bi načrtovana vlaganja lahko prinesla ničeve sadove (spomnimo se le kalvarije z Goltmi). Poudarjanje tako imenovanih komparativnih prednosti se lahko izkaže za zmotno in celo smešno. Če se v relativno kratkem času izkaže, da je bila ocena napačna, bomo imeli v Dolini še enega dinosavra, ki mu bo treba na vso moč pomagati iz izgub. Pri tem seveda ne gre za vprašanje, kdo bo za to odgovoren: pomembni so predvsem finančni (ne)učinki predvidenih investicij. Vsekakor obstajata dve skrajni možnosti: ali razcvet enega od sektorjev občinskega gospodarstva ali pa novo in veliko izčrpavanje že tako majhne akumulacije.

Turističnim načrtom velja nasplošno pritrditi. Sem eden zadnjih, ki bi želel, da naša dolina še naprej ostane »industrijska puščava« (Štih). Razcvet terciarnega in kvarternega sektorja gospodarstva potrebujemo. Turizem je (lahko) eden glavnih motorjev za razvoj mnogih ostalih dejavnosti (kultura, šport, trgovina, specializirana ponudba, informatika, grafična dejavnost itd.). Toda na vseh teh področjih smo občina, ki lebdi v sivem slovenskem povprečju. Vlaganja v (ozko) turistično infrastrukturo bi

lahko, ne pa tudi nujno, pospešila razvoj naštetih in drugih dejavnosti, vendar ob nujnem pogoju: da bi turisti prihajali!

Pa še nekaj je. Ne le, da nimamo razvitih naravnih lepote, še to naravo, ki jo imamo, brezobzirno uničujemo. Na zadnji seji skupščine je bilo povedano, da je bil eden redkih ugovorov nameravani gradnji novih turističnih zmogljivosti prav porazno ekološko stanje. Ugovor je bil elegantno odbit s sklepom, da morajo industrijske in energetske organizacije, ožja in širša družbenopolitična skupnost storiti vse za zaščito okolja. Toda kaj, če tega ne bodo storile? In veliko znakov je, da ne bodo! Toda tudi če bodo, se bodo pravi učinki pokazali šele čez mnogo let. Kako se bodo do takrat oplajala vlaganja v turistične zidove?

Menim, da bi bilo družbeni kapital bolj smotrno najprej vlagati drugam. Najprej seveda v gospodarstvo, vendar v majhne, fleksibilne obrate. Npr. v informatiko, grafično in strojno industrijo, alternativne energetske vire, predvsem pa v drobno gospodarstvo in obrt. In v kulturo! Razvite kulturne dejavnosti so eden bistvenih pogojev za razcvet turizma.

Prepozno bo, ko bomo imeli zidove, pa nič bistvenega, kar bi turista in gosta pritegovalo prav v naš kraj.

O načrtih in idejah bi veljalo razmišljati. Tudi poklicno! Kaj ni nenavadno, da v občini nimamo »ministra« za turizem, ki bi se poln delovni čas ukvarjal s tem, za kar naj bi šle težke milijarde?! Iz hobija lahko nastane le – hobi!